

نسخه‌های خریداری شده

سید محمود مرعشی نجفی

کهن‌ترین نسخه‌های قرآن کریم در جهان می‌باشد. یافتن چنین قرآنی که نزدیک به چهارده سده با آفات و حوادثی که بر آن گذشته است، بسیار نادر و شگفت‌آور است. این کلام‌الله بسیار اصیل و جای هیچ‌گونه شبهه ندارد. با کمال تأسف سوداگرانی در صد سال اخیر تعدادی قرآن کوفی را جعل کرده‌اند که البته کارشناس مربوطه در لحظه نخست می‌تواند تشخیص دهد. و همین امر موجب شده که آن جعلی‌ها همراه با اغلاط فراوان باشد و برادران اهل سنت ادعا می‌کنند که قرآن‌های شیعی بسیار مغلوپ و مشوش است که یکی از علتها همین است. در خصوص این قرآن، این جانب مقاله‌ای را به مناسبت سومین کنفرانس بین‌المللی ملکم که در روزهای ۷ تا ۹ خردادماه سال ۱۳۸۰ در شهر سن‌پترزبورگ روسیه برگزار گردید، تهیه و در آن کنفرانس با عنوان دو نمونه از قرآن‌های کوفی کهن در کتابخانه بزرگ حضرت آیت‌الله العظمی مرعشی نجفی (ره) قرائت نمودم و فوق‌العاده مورد توجه حاضران در کنفرانس قرار گرفت. این مقاله در شماره ۲۳ و ۲۴ همین فصلنامه به چاپ رسیده و تصویری رنگی از یک برگ آن روی جلد فصلنامه آمده است. شماره «۹۸۹۸» موقت.

۲. چند جزء قرآن کریم شامل ۳۹ برگ در قطع بزرگ سلطانی، نسخه بسیار بسیار نفیس و کهن، خط ثلث مشکی ممتاز با زیرنویس فارسی به خط نسخ با شنگرف و برخی توضیحات مختصر به عربی در آغاز سوره‌ها. این نسخه کهن دقیقاً در سده ششم هجری به وسیله یکی از استادان مسلم خط ثلث در آن سده کتابت شده است و از نظر خط و ترجمه و قدمت کتابت - که نزدیک به یک‌هزار سال عمر دارد - بسیار مهم و ارزشمند است. بخش دیگر از همین قرآن شامل ۴۰ برگ سال قبل نیز برای این کتابخانه بزرگ خریداری نمودم. شماره «۹۸۶۰» موقت.

۳. قرآن کریم، نسخه بی‌نظیر و از حیث هنری بی‌همتا در جهان، نخست آنکه به خط نسخ ممتاز استاد برجسته اوایل سده سیزدهم

طبق روال گذشته، همواره نسخه‌های خطی نفیس برای این کتابخانه بزرگ اکتساب می‌شود و این روند هیچگاه متوقف نمی‌گردد. استقبال کتابشناسان از سلسله مقالات «نسخه‌های خریداری شده»، ما را بر آن داشت که به اطلاع‌رسانی در این زمینه پردازیم و نسخه‌هایی را که برای کتابخانه اکتساب می‌کنیم، به استحضار نسخه‌شناسان و کتابشناسان برسانیم. آنچه در پی می‌آید، برای تأمین این هدف است و از میان نسخه‌های بسیاری، ۴۲ نسخه انتخاب کرده‌ایم؛ امید آنکه به کار آید. ۱. بخشی از قرآن کریم به خط کوفی بسیار کهن که در نیمه نخست سده دوم هجری بر روی پوست بُز کتابت شده است. بخشی دیگر از این قرآن بسیار مهم و گرانبها که از کهن‌ترین نسخه‌های کوفی موجود در جهان به‌شمار می‌رود سال قبل نیز برای این کتابخانه خریداری گردید. این نسخه حدوداً در ایام امامت حضرت امام باقر و یا امام صادق علیهم‌السلام کتابت شده و حدوداً بیش از یک‌هزار و سیصد و اندی سال از عمر نگارش آن می‌گذرد و در حقیقت کهن‌ترین نسخه موجود در این کتابخانه بزرگ می‌باشد. این قرآن احتمالاً در خاورمیانه یا شمال شرقی آفریقا کتابت شده است و سبک تزیین‌های اندک آن به گونه‌ای است که می‌توان گفت دقیقاً در سده‌های نخستین اسلام کتابت شده است. هر صفحه دارای ۱۶ سطر و قطع آن ۲۹×۲۱ سانتی‌متر می‌باشد و در اثر مرور زمان به علت کهن بودن آن رنگ مرکب مشکی به رنگ قهوه‌ای تغییر یافته است و در برخی جاها در اثر مرور زمان شکستگی‌های اندکی در روی خطوط متن مشاهده می‌شود. معمولاً در کوفی‌های نخستین اسلامی از تذهیب و آرایش نسخه کمتر استفاده می‌شده مگر در موارد خاص و بسیار ضروری، این کلام‌الله دارای تزیینات فاقد تذهیب است که خود نشانه بارز یکی از

دشواری است و طرحها به صورت گل و برگ زرین می‌باشند. از آغاز تا پایان بین سطرها با آب طلای ناب دندان‌موشی و یا کنگره‌ای شده است که این کار و کار قبلی بسیار دشوار است و از نظر زمان چند سال به طول می‌انجامد و بنا بر این ده سال تمام روی این کلام الله کار شده و کتابت آن در سال ۱۲۰۲ قمری است. حاشیه‌نوسی و جلد در سال ۱۲۱۲ قمری انجام شده که معمولاً، جلد پس از پایان کتاب انجام می‌شود. جلد این قرآن لاک‌ی و رنگ‌روغنی فوق‌العاده زیبا از کارهای میرزا بابا اصفهانی که آن را با بهترین شکل آرایش داده و در طرح خود از گل و برگ رنگارنگ استفاده نموده و یکی از بهترین جلد‌ها می‌باشد. وی نام خود را روی جلد آورده است. شماره «۹۸۲۶» موقت.

۴. کتاب لطائف الاشارات قشیری به عربی، نسخه بسیار کهن و نفیس که در روز جمعه سوم ربیع‌الآخر سال ۵۷۵ به خط نسخ قدیم کتابت شده است. این نسخه، کهن‌ترین نسخه کتاب به شمار می‌آید. قطع رقعی چهارگوش، برگ آغازین افتاده است، شماره «۱۲۳۷۹».

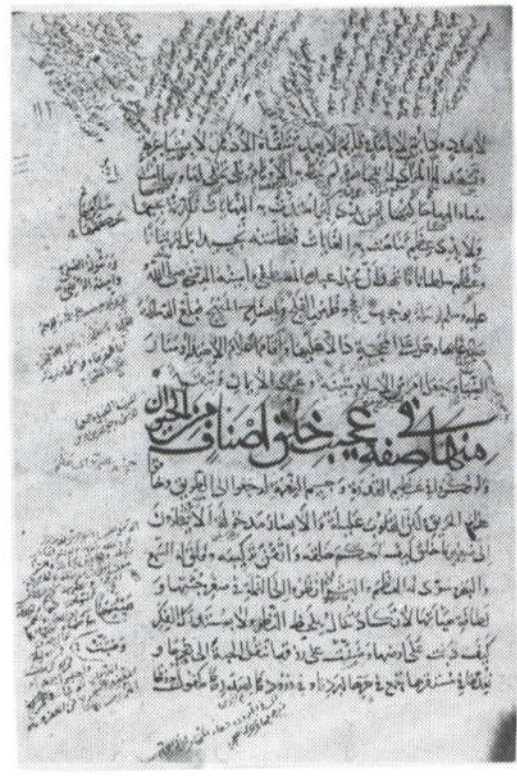
۵. کتاب شریف نهج البلاغه از شریف رضی، یکی از کهن‌ترین نسخه‌های موجود، کتابت در اوایل سده ششم هجری، کتابت به شیوه خاص، خط نسخ، عناوین ثلث مشکلی درشت. این نسخه به شماره «۸۷۸» در کتابخانه شخصی مرحوم فخرالدین نصیری امینی قرار داشته است.

۶. کتاب ادب‌الدین و الدنیا از فقیه بزرگ شافعی ابوالحسن علی بن محمد بن حبیب بصری معروف به ماوردی متوفای سال ۴۵۰ قمری در بغداد و مدفون در همان شهر در باب‌الحرب. نسخه بسیار کهن و در حقیقت کهن‌ترین نسخه موجود این کتاب به شمار می‌آید. کتابت در نیمه سده ششم هجری یعنی نهصد سال قبل نوشته شده است. خط نسخ، عناوین ثلث درشت مشکلی. این نسخه نیز به شماره «۵۲۲» در کتابخانه شخصی فخرالدین نصیری امینی قرار داشته است. شماره «۱۲۹۱۲».

قوله ذلك جنودهم ما كلفواهم اليوم وعقوبه المحمد وعقوبه الردي
واليوم هم في ذل الذباق وعقوبه في الاجزاء قوله ان الذين امنوا وعملوا الصالحات
كانت لهم جنات الفردوس نزلاً لا اله الا الله لم يخش الله عبداً قط ولا حملوا
محمداً اليوم جنات الفردوس وعقوبه الجنات المومنان وعقوبه الجنات المومنان
قوله خالدين فيها لا يغور عنهما جوارحهم ولا يغير عن احوالهم فيها الا في الجنة ولا يخرج منها
وكما استخرج عن الفاضل لا يخرج عن احوالهم فيها الا في الجنة ولا يخرج منها
وايداهم النبوة لا يجاب لهم منها قوله قل لو كان الجحيم اذاً لاله ابي لا سفد
معاني كلمات الله لانها نهاية لها كجملها وان كانه وقدمه وان وسبابه
من علقات صفات ذاته والدي هو مخلوق لا يستوي في ما هو علم منها وان لثرد ذلك
قوله قل انما انشئتمكم رجالاً لعلهم يتقون والاولى انما خلقناكم لانك لم يرحمك العبرة والجنس
مشاكل الفرق فيهم تخصيص في الحسنة اياك بالاسباب وتركة ايام في الجملة
وبالاجتناب في التي لا يجرى فيها ما في الصورة فانها وان في الصورة انفا قوله
من كان من جنات القاريه لاله جلاله في هذه الآية على قول العقبه ورجح المتونة
چنين ولكن تتركها على ما هده اولي ان الردي في قاطبها من قول لقا الله والعباد
ناتية برحمتك الله والنظر اليه والعمل الصالح الذي هو من لصلواته اليه انما هو
على اربع استساقه ونقال في علمه وعمله ولا يشرك عباده به اي بلا جمل علمه و
لا يستتر كاعتبه ولينبر من قوله ونقال العمل الصالح هاهنا اعتقاد جواز الربوبية
واسفار ورسد والصلوة على رسوله وصحبه والجنس وهد

فروع مرکبیه عم الحجه الناکم من سح الاحرانه عمه وسع حرمه

لطائف الاشارات، از قشیری، کتابت ۵۷۵ ق

نهج البلاغه، کتابت در نیمه نخست قرن ششم هجری

هجری میرزا ابوالقاسم بن محمد یوسف اصفهانی است که خود از برجسته‌ترین نسخ‌نویسان آن سده به شمار می‌آید و در سال ۱۲۰۲ قمری با بهترین اسلوب کتابت کرده است. حواشی در خصوص توضیح برخی از سوره‌ها به خط شکسته نستعلیق ممتاز آقا محمد عیسی که وی نیز در سال ۱۲۱۲ قمری از کتابت حواشی فارغ شده است. وی نیز از استادان مسلم خط شکسته اوایل سده سیزدهم هجری است. دو صفحه آغازین دارای سرلوح رنگین بسیار پرکار و زیبا، کار استادان اصفهان که با آب طلای ناب و شنگرف و لاجورد و زاج سبز و سفیداب و زعفران آن را آرایش داده‌اند. حواشی تمامی صفحات از آغاز تا انجام با آب طلای ناب طرح‌های اسلیمی ترسیم نموده که کار بسیار

هجمای از فلسفی روز آخر روز و روز نایب شد چنانچه در
 نیت بعضی کوبید در بیدلوات و بعضی کوبید در شامات
 و بعضی کوبید در شارتان لوط غاری بود ابراهیم در اینجا سخن شد
 و هم با خواندات یافت کسی چون ابراهیم وفات کرد چنانچه
 او از دادی آن آن اما از لارض قدیمات اکاه با شیدانار
 روی زمین وفات کرد چنانچه شیدانار نایت تا از کا
 که خبر وفات ابراهیم شنیدند رحمة الله علیه
 و ابواب در ذکر تشریح و قد سر الله و رحمة
 ان بارز میدان مجامده ان مجامد ایوان شلمده ان عالم کار کا
 هدایت ان حاکم با بارگاه عنایت ان الکمال الحاکم
 بتبرج حایف رحمة الله علیه مجامده عظیم داشت و شانی رفیع
 و شانزلیه قوم بود حجت قضیه عیاض یافته بود در مرز چل
 خرد بود علی احترام و در علم اصول و فروع عالم بود و مولود او
 از مر بود اما در بغداد مقام داشت ابتدا قبه لوان بود که
 او شورید و روزگار بود روزی سی رفت کا عذبان
 یادت بسم الله الرحمن الرحیم روی نوشته بود روی خوش خورشید
 و از او مظهر لادیند و بتفخیم جای نهادن مل شبر و کمال انبار

تذکره الاولیاء، کتابت قرن هفتم هجری

وَأَمَّا الْقَاعَةُ الْخَامِسَةُ فَيُحْتَضَرُ فِيهَا
 فِيهِ دَوْرُ الْأَطْيَارِ وَالْأَقْلَالِ فَقَدْ أَقَامَ الْجِدُّ وَيُفِي عَنْهُ بِعَاضِ الْعِلْمِ وَتَمَعِ
 الْعُرْيَةِ التَّوَشُّعِ وَتَكْرُرِ الْمَوَاسِمَةِ وَالْوَأْطِ وَخَلَّصَ أَعْيُنَ الدُّعَاةِ فِي أَصْلَاحِ الْأَعْيُنِ
 وَاتِّطَامِ الْجَوَاهِرِ وَالْأَنْحَسِ يُؤَدِّي إِلَى الْعَيْشِ وَالْفَيْحِ بِحَيْثُ لَمَّ بِهِ وَالْحَسْبُ
 كَيْفَ عَمِلَ فِي عَمَلِهِ بِعَيْنِ اللَّهِ مَا لَا تَسْتَقْبِلُ إِلَّا خَيْرًا وَأَقْبَلَ الْفَقْرَ
 ذَالِبًا سَخَّافَ الْعَوَاقِبَ وَذَالِبًا الْمَالِ الْبَاطِلِ فِي مَالِ غَيْرِهِ وَقَالَ بَعْضُهُمْ
 لَيْدٌ وَجِدْتُ خَيْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي حَصَلَتِي وَبَسْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فِي حَصَلَتِي خَيْرُ
 الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ النَّقِيُّ وَالْفَيْحُ وَبَسْرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ الْفَقْرُ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 وَمِنْ أَرْبَعَةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ الْعَيْشُ وَالْفَيْحُ وَالْمَالُ الْبَاطِلُ وَالْفَقْرُ
 وَبِحَسْبِ الْعَيْشِ كَيْفَ كَوْنِ الْأَقْلَالِ وَالْحَسْبُ وَالْمَالُ الْبَاطِلُ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 كَيْفَ كَوْنِ الْعَيْشِ وَالْفَيْحُ وَالْمَالُ الْبَاطِلُ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 وَأَيُّ نَافِعٍ لَمْ يَفْضَحْ عَلَيْهِ وَأَيُّ خَيْرٍ لَمْ يَنْفَعِ الْوَقْتُ
 وَأَخَاكَ لِلْحَسْبِ كَيْفَ تَابِ الصَّالِحِ مَا وَصَفْتُكَ كَانَ الْخَيْرُ جَدُّكَ
 أَصَابُ الْفَسَادِ مَا صَادَكَ وَأَنْ صَالِحُ الصَّالِحِ مَا فَكَذَلِكَ مَا خَالَجَكَ بِعَامٍ
 وَمَا عَمَّ الصَّالِحِ أَنْ يَجِدَ عَمَّ مِنْ أَمْتَادِ أَقْدَمَ فَجَرِي أَنْ يَكُونَ مِنْ تَوَاصِي الصَّالِحِ
 وَدَوَاعِي الْإِسْتِقَامَةِ وَالْحَسْبُ يَلُزِمُ فِي بَعْضِ حَسْبِ الْمَالِ سَخَّافَ الْوَأْطِ
 فَمَا حَسْبُ الْمَالِ سَخَّافَ فِي حَسْبِ الْوَأْطِ وَهُوَ مِنْ تَابِ الْأَمْرِ الْفَقْرُ
 وَأَمَّا حَسْبُ الْوَأْطِ فَهُوَ مِنْ تَابِ الْأَمْرِ وَهُوَ مِنْ تَابِ الْأَمْرِ الْفَقْرُ
وَأَمَّا الْقَاعَةُ السَّادِسَةُ فَهِيَ مَوْلَى نَبِيِّكُمْ عَلَى أَقْبَابِ مَا يَنْصُرُ الْعَمْرُ
 عَنْ أَسْتِغَاثِهِ وَبِحَسْبِ الْعَيْشِ وَالْفَيْحِ وَالْمَالِ الْبَاطِلِ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 وَبِحَسْبِ الْعَيْشِ وَالْفَيْحِ وَالْمَالِ الْبَاطِلِ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 الَّذِينَ مِنْ أَرْضِ الْمَلِكِ وَأَرْضِ الْمَلِكِ وَبِحَسْبِ الْعَيْشِ وَالْفَيْحِ وَالْمَالِ الْبَاطِلِ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ
 مَا لَخَفَاءُ بِهِ فَلَيْسَ مَا رَفَقَ اللَّهُ تَعَالَى خَلْفَهُ بِأَتْبَاعِهِ إِلَّا مَا لَخَفَاءُ بِهِ
 وَمِنْ أَرْضِ الْمَلِكِ وَأَرْضِ الْمَلِكِ وَبِحَسْبِ الْعَيْشِ وَالْفَيْحِ وَالْمَالِ الْبَاطِلِ وَالْفَقْرُ وَالْمُتَّعِ

ادب الدنيا والدين، از ماوردی، کتابت قرن ششم هجری

نسخه بسیار نفیس و کهن کتابت یکشنبه ۳ رمضان سال ۸۴۸
 به خط احمد بن عثمان بن سلیمان دیاربکری مشهور به کردی،
 عناوین شنگرف، قطع وزیر، این نسخه نیز به شماره «۳۵۳»
 در کتابخانه شخصی مرحوم فخرالدین نصیری امینی قرار
 داشته است.

۹. کتاب مفتاح العلوم، ابو یعقوب یوسف بن ابی بکر بن محمد علی
 سکاکی، به عربی، نسخه بسیار نفیس و کهن آغاز کتابت در یکشنبه
 ۱۹ رمضان ۷۳۱. این نسخه در ماوراءالنهر احتمالاً بخارا یا سمرقند
 کتابت شده، خط نسخ، قطع رحلی، شماره «۱۲۳۹۵».

۱. کتاب تذکره الاولیاء تاکنون چندین بار به چاپ رسیده است. از جمله چاپ
 تحقیقی رینولد نیکلسون - ایرانشناس انگلیسی - که در شهر لیدن هلند به
 هزینه سازمان اوقاف گیب با مقدمه مرحوم علامه قزوینی چاپ شده،
 همچنین دوبار در بمبئی هند که نخستین آن سال ۱۳۲۵ قمری در چاپخانه
 محمدی است. و نیز یکبار از روی چاپ نیکلسون و آنگاه در سال ۱۳۵۵
 شمسی با تحقیق و تصحیح دکتر محمد استعلامی از سوی انتشارات زوار در
 تهران به چاپ رسیده است.

۷. تذکره الاولیاء، فریدالدین عطار،^۱ (۵۴۰ - ۱۸۰ ق). نسخه این
 کتابخانه، کهن ترین نسخه موجود در جهان به شمار می آید و دقیقاً در
 سده هفتم هجری کتابت شده است. قبل از به دست آمدن این نسخه،
 کهن ترین آن نسخه مورخ ۶۹۲ قمری بود که در کتابخانه پیر هدائی در
 ترکیه قرار دارد، آنگاه نسخه مورخ ۷۰۱ قمری در کتابخانه ملی ایران
 است. نسخه موجود در قطع وزیر و به خط نسخ نوشته شده، عناوین
 شنگرف برگ آغاز و پایان افتاده و اندکی رطوبت دیده ولی به متن
 آسیبی نرسیده است. این نسخه از لحاظ قدمت کتابت، فوق العاده
 ارزشمند و نفیس است و به شماره ثبت «۱۲۴۹۳» در گنجینه
 مخطوطات این کتابخانه نگهداری می شود.
 ۸. شرح منهاج الوصول الی علم الاصول موسوم به غایة
 القصوی، اصل از قاضی بیضاوی و شرح از علامه العبري به عربی.

نسباً حسیباً علیاً و اما وجه نظر المصنف بجزان که در المراسم
 منه اما لما بین ان المختص فی الفروع جازان که یکنون متعلقه ایضاً المسائل الاسولیه
 لم یکن تخصیص اصوب الدین و حسیباً علیاً و اذالم یجب علیه جازان
 الاستفتاء من اصوب الدین و اذاجازان جازان یجب علیه جازان
 من اصوب الدین کلها واحد سواء کان مختصاً بالاولی و الله اعلم بالصواب
 مرعش من تحقیق هذا الکتاب فی احوال مرعش جیرف و اذاجاب لم ینکر
 الصبر الضعیف الخفیف المحتاج الی رحمة الله اللطیف
 الشارح احمد بن محمد بن بن سلیمان الیربکره

الشهر یاکوویوم الاحد ثالث
 شهر رمضان الحظیف قدره

۸ ص ۸ فصول اوله و اوله

و بجمع المسکین و المسلمات

الاحیاء منهم و الاموات

انک جمعتهم و کرمهم

و جعل الله علیهم

محمد و آله و صحبه

اجمعهم و جعلهم

و جعلهم

و جعلهم

و جعلهم

و جعلهم

انتقل الی امری عنو به بکرم
 جدر من من کرمهم
 فذلک و هو ما یکنی کلک

شرح منهاج الوصول، از قاضی بیضاوی، کتابت ۸۴۸ ق

و وقع الختم فی اجزائه منقح الحیزه الامتار و کفینه قفاوة
 و استکتاباً و زیاده و ما منها فی جملة عمل الخیر و العالمة
 و کفینه اختله منها ذک و ما سبها فی هذه عمل الخیر
 عند الله و کفینه اصله منها و ما منها فی هذه عمل الخیر
 الرفع للمبتدئ و الخیر و الفعل و به فتح الکلام فی هذا التتم
 ما ذکره فیها و فیقول ان فی هذه من الفصول الخیر
 منقحاً عندک ان کلام الیقین فی هذه المناسبة و ارجح
 على سائر الشبه الغالب القطعی فی هذه
 ما یخبر من سبها و ما یصلح بالبناء من اختله فی سبها و حویة
 فقه و رحمة و کثره اعلم ان البناء من سبها ان یكون لغواقب
 من سبها من الخیر الذی یخبرنا و افرجه لوجود ما فی وثلاثة کلام
 فی جنتان من التتم من اولها و فیها و یدرس من
 فیها من سبها و المنفصلة من الفقه و ما سبها من المراد
 لعل لتمام ان یكون الخیر و المنقوب علی صورتها و اذن لتمامها
 فی کتبها فصلین فی الکلام مع جهات افر اجابة فی التتم
 و کذا صیور المرافات و لکن ان یفرح فی التتم من ذلک بعد
 تعذرها بعد الترتیب کما وجب من عرفت و یندرج فیها المناقش
 الی باب المشکل لفقیر من فضله سبها من الجاهلین و کذا نوهها یصیرت
 بكون جاهة التتم و یصیرت بالنوع الثقيلة او الخفيفة
 مرادک

مفتاح العلوم، از سکاکی، کتابت ۷۳۱ ق در ماوراء النهر

۱۰. طب عربی، مؤلف ناشناخته، به عربی. نسخه بسیار کهن که در
 سده هفتم هجری کتابت شده. خط نسخ، عناوین شنگرف، قطع
 وزیری. متأسفانه این نسخه عزیز الوجود و بی همتا و گرانبها مورد
 هجوم شدید موربانه و دیگر آفتها قرار گرفته و به متن آسیب رسانده
 و برگها پراکندگی دارد و قابل استفاده نیست و بایستی با دقت
 مرمت شود. شماره «۹۸۵» موقت.

۱۱. التبیین فی تفسیر القرآن المبین و یا التبیین فی شرح المواعظ
 و البراهین، جلد اول از مرحوم آیت الله حاج میرزا ابوتراب بن حاج
 میرزا ابوالقاسم شهیدی قزوینی نوه مرحوم آیت الله حاج ملا
 محمد تقی برغانی قزوینی مشهور به شهید ثالث و یا شهید رابع به
 فارسی. نسخه اصل به خط نستعلیق خوش مؤلف که در اوایل نیمه دوم
 سده چهاردهم هجری آنرا نگاشته است. در پشت برگ آغازین
 دستخط مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی رحمت الله علیه در
 خصوص کتابت و مؤلف آمده است:

بسمه تعالی

کتاب التبیین فی تفسیر القرآن المبین للعلامة التقی الزاهد

العابد المعرض عن الدنيا المنعزل عن الخلق والمشتغل
 بنفسه و تفسیر کتاب الله آیه الله الحاج میرزا ابی تراب بن
 العلامة الحاج میرزا ابی القاسم بن العلامة الآیه السعید
 الشهید الحاج ملا محمد تقی البرغانی القزوینی الشهیر
 بالشهید الثالث کان المؤلف من اوتاد علماء عصره سکن
 سنین فی بلدة طهران و کان منزویاً جلیس البیت دائم
 الاشتغال بالکتابة و المطالعة و العبادة اخذ العلم عن
 جماعة منهم العلامة السید محمد کاظم الطباطبائی
 الیزدی صاحب کتاب العروة الوثقی و منهم العلامة
 المولی محمد کاظم الخراسانی صاحب الکفاية الاصول
 و منهم العلامة الحاج میرزا فتح الله الشهیر بشیخ الشریعة
 الاصفهانی و منهم العلامة الحاج الشیخ فضل الله الثوری
 الطبرسی الشهید و غیرهم و عنهم یروی هذا التفسیر فی
 زها مجلدات کلها بخطه الشریف و من العجیب انه جاء
 بأربع مجلدات منه رجل من اهل العلم و قد اعطاه رجل
 من ارباب السیارات و قال انه وجد هذا الکتب فی خارج

نسخه های خریداری شده

۲۳ قرآن کریم می‌باشد.

۱۵. کتاب لمحات الانوار و نفحات الازهار، در علوم قرآنی، به عربی، از محمد بن عبدالواحد بن ابراهیم غرناطی غافقی ملاحی، در گذشته سال ۶۱۹ قمری از دانشمندان اواخر سده ششم و اوایل سده هفتم هجری در مغرب این کتاب در فضائل و خواص قرآن کریم است. نسخه‌ای است بسیار نفیس و کهن که در ربیع‌الثانی سال ۶۰۶ در عصر مؤلف به خط نسخ مغربی ممتاز ابوالبرکات بن سلامه... بن الحاج

طهران فی جانب نهر من الماء و جمعها الرجل و اتی به واعطاء الی شخص من الطلبة و جاء ذلك به الی و کان لم يعرف مؤلفه فمن الله علی باقتناء هذا الكتاب فی المكتبة العامة الموقوفة بقاء لاسم مؤلفه المرحوم الذی افنی عمره فی خدمة القرآن الشریف و توفي المؤلف سنة (۶) ۱۳ القمریة، بطهران.

شهاب‌الدین الحسینی المرعشی النجفی

سید
کتاب
التبیین فی تفسیر القرآن للعبین لعلامة السیّد الزاهد
العباد المعروض علی الناس فی کلّ محلّ و من تصنیف و تفسیر کتب الله الی الامام مرزا
ابن تراب سید العلامة امام مرزا ابی‌تقاسم سید العلامة آخوند سعید شید امام ملا صدوق البرغانی القزوی
شیراز الشریف کتبات انان المؤلف من اولاد العلامة عصره من سنین قبله طهران و کان من مرزا حسین المیر داماد شهاب
باختیار و الصالحه و العبارة اخذ العلم من جده سید العلامة السید نور کاظم الخانی ازاد در حدیث کتب العرف و منهم العلامة الکبیر
فهره کاظم الخانی صاحب الفاتح و الاصول و منهم العلامة امام مرزا فتح الله الشیرازی صاحب الشریعۃ الایمانیة و منهم العلامة الایم النبی
فصل الامور الشریف و منهم یوسف و هذا التفسیر فی زبانه کتبت کما یجد الشریف و تصحیح ابن حجاب
محدث من حدیث ابن ابي‌الظلم و قد عطا جده من ارباب سادات و قال له و جده به کتبت فخرج طهران فی حجاب
الماء و جده الرجب و الی و اعطاه الی شخص من الطلبة و جاء ذلك به الی و کان له معرفت کتبه فی کلّ محلّ باقتناء و کتاب
فی المکتبة العامة الموقوفة بقاء لاسم مؤلفه المرحوم الذی افنی عمره فی خدمة القرآن الشریف و توفي المؤلف سنة (۶) ۱۳ القمریة، بطهران

کتابت و با نسخه اصل به خط مؤلف مقابله و تصحیح شده و قطع آن رحلی است. تاریخ کتابت نسخه با حروف ابجد به این صورت «عام و .» نوشته شده که برابر با سال ۶۰۶ قمری است. تنها بخشی از این نسخه در یکی از کتابخانه‌های کشور مغرب موجود است که چندان نفیس نیست و جز آن نسخه دیگری در هیچ یک از فهارس نیامده است. تصویر یک صفحه از این نسخه در برگ پشت جلد این فصلنامه آمده است.

۱۲. جلد دوم همان تفسیر نسخه اصل به همان خط و قطع.
۱۳. جلد سوم همان تفسیر نسخه اصل با همان مشخصات، کتابت در ۵ رجب سال ۱۳۶۱.
۱۴. جلد پنجم و جلد آخر همان تفسیر نسخه اصل با همان مشخصات، کتابت در ۱۰ جمادی الآخر سال ۱۳۶۵. این تفسیر در پنج جلد نگارش یافته و شامل جلد‌های یک و دو و سه و پنج است. متأسفانه جلد چهارم این اثر نفیس مفقود است که شامل جزء ۱۸ تا

کرده است. خط نستعلیق محمدرضابن محمدجعفر، عناوین شنگرف. قطع رقی، شماره «۹۹۱۶» موقت.

۲۲. جنگ بیاضی شامل مطالب متفرقه، گردآورنده محمد هادی اصفهانی، به فارسی و عربی. نسخه بسیار نفیس، گردآورنده آن از چند نفر علمای عصر صفوی خواسته است که در این جنگ مطالبی بنویسند از جمله مرحوم علامه مجلسی ۵ صفحه با خط مبارک خود برای صاحب جنگ در تاریخ ذیحجه سال ۱۰۸۲ نوشته است؛ همچنین ملا علیرضا از علمای عصر صفوی و خط ملا اسماعیل سمنانی در مشهد سال ۱۱۲۰ قمری. مطالبی در این جنگ در تخت فولاد اصفهان نوشته است. خط نسخ و نستعلیق. مطالب بیشتر شامل ادعیه و زیارات می باشد. قطع بیاضی خشتی، شماره «۹۹۸۲» موقت.

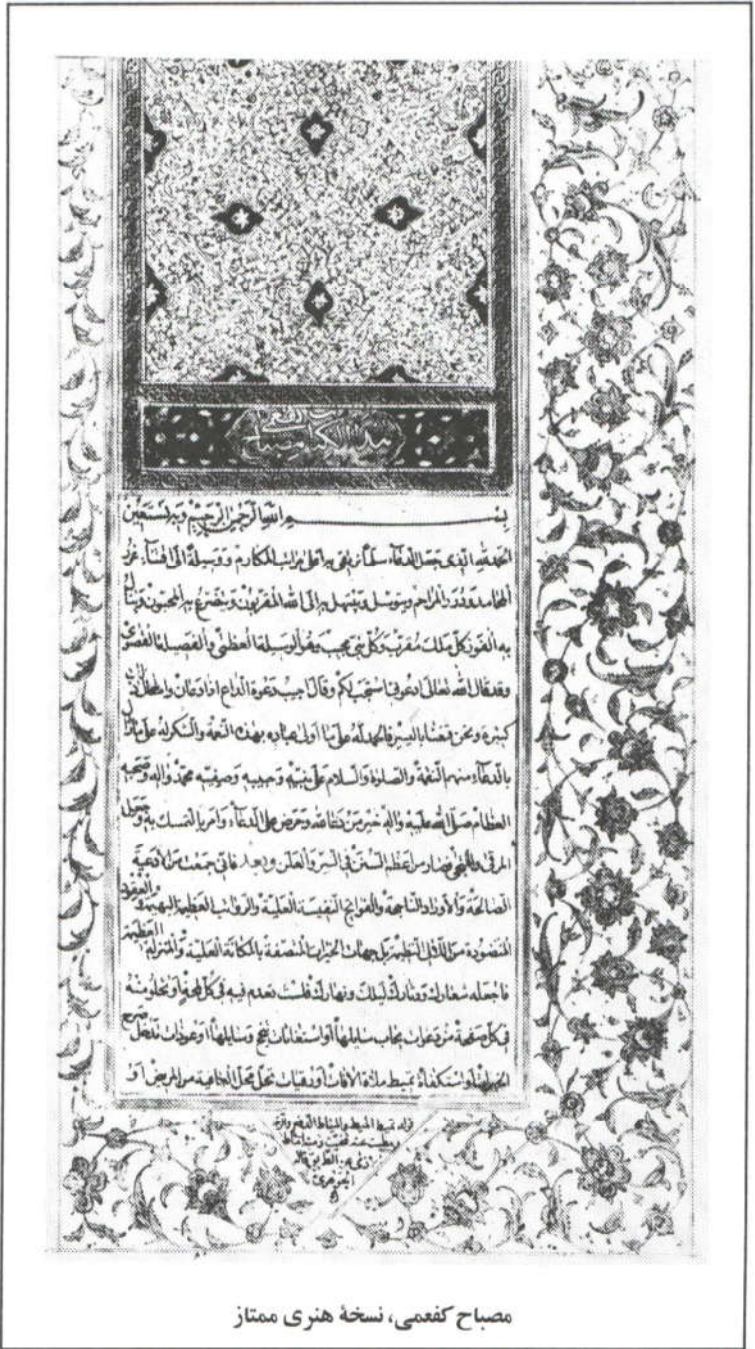
۲۳. شرح و تفسیر بعض آیات قرآن کریم، به عربی، مؤلف ناشناخته، نسخه نفیس، کتابت سه شنبه بیستم رمضان سال ۹۹۵، عناوین شنگرف. خط نسخ و برخی از برگها نستعلیق. قطع رقی، برگ آغاز افتاده است، شماره «۹۹۴۱» موقت.

۲۴. کتاب المقنعه از شیخ مفید، به عربی. نسخه نفیس، کتابت اوایل سده دوازدهم هجری که از روی نسخه مورخ ۹۷۹ قمری کتابت شده است. این نسخه از سوی علامه مجلسی صاحب بحار، در ذی الحجه سال ۱۱۰۱، در عصر شاه سلیمان صفوی وقف عام گردیده و مهر بیضی ایشان در پایان وقف نامه در پشت برگ آغازین آمده است. خط نسخ خوش، عناوین شنگرف، قطع رقی، شماره «۹۹۴۲» موقت.

۲۵. الشجرة الطيبة فی الارض المحضبة به عربی در علم نسب. از مرحوم آیت الله سید رضابن علی بن اسماعیل موسوی غریفی بحرانی نجفی معروف به صانع استاد مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) در علم نسب، قطع رقی، خط نسخ، عناوین قرمز، صفحات مجدول. این نسخه از سوی واحد انتشارات این کتابخانه در آغاز سال ۱۳۸۱ شمسی چاپ و منتشر خواهد شد. شماره «۹۹۴۰» موقت.

در پشت برگ آغازین نسخه، دستخط مرحوم آیت الله العظمی مرعشی نجفی (ره) در مورد مؤلف و کتاب به سال ۱۳۵۰ قمری در روز جمعه اول ماه رمضان چنین آمده است:

مؤلف الكتاب العلامة خريت علم النسب السيد رضا بن علي بن اسماعيل الموسوي الغريفي النجفي المعروف بالصانع، استاذي في علم النسب ولد في يوم الغدير ۱۲۹۶ و توفي في ۲۶ من رجب ۱۳۳۹ و دفن في الصحن العلوي الشريف في النجف بين مقبرة

مصباح كنعمی، نسخه هنری ممتاز

در عصر قاجار، متن و حاشیه شده و تذهیب آن مرصع و کار شیراز و بسیار زیاست. سرلوح رنگین دوم از عصر صفوی همزمان با کتابت نسخه در برگ ۳۹۲، جلد ساغری مشکى ضربی زرین با ترنج و سرترنج و لچک، عناوین شنگرف و مشکى، دارای کمند بسیار ظریف و کم نظیر، این نسخه از نظر هنری فوق العاده ارزشمند می باشد. قطع رقی کوچک شماره «۹۹۷۶» موقت.

۲۱. رساله در موالید ائمه اطهار (ع) و انساب و ذریه آن بزرگواران، مؤلف ناشناخته، به فارسی، نسخه بسیار نفیس. این نسخه را کاتب از روی نسخه مورخ ۸۳۹ قمری که در مسجد الاقصی به خط موسی بن حسن بن ابی جعفر هارون بوده، در غزه ماه صفر سال ۱۲۲۶ کتابت

رجب سال ۱۳۳۰ در محله حول ضلعه سنگین دروازه کشمیر، شماره «۹۹۶۲» موقت.

۳۱. مجموعه ۳ رساله: ۱. خلاصه النحو از کمال بن اسحاق حموی، به عربی؛ ۲. منظومه فارسی در نحو، مؤلف ناشناخته؛ ۳. رساله درادوات، به فارسی، مؤلف ناشناخته. نسخه نفیس و کهن مورخ ۹۶۸ قمری، خط نسخ خوش درشت، عناوین ثلث با شنگرف، شماره «۹۹۱» موقت.

۳۲. تحفة سلیمانی در ترجمه فارسی کتاب ارشاد مفید، از محمد مسیح کاشانی. این کتاب را مترجم در عصر شاه سلیمان صفوی نگاشته است. نسخه کامل، خط نسخ خوش، عناوین شنگرف، قطع وزیری، شماره «۹۸۹۶» موقت.

۳۳. کتاب ترویج الارواح فی تهذیب الصحاح به عربی، در تهذیب صحاح اللغة جوهری، از محمود بن احمد زنجانی. نسخه نایاب و نفیس، قطع رحلی، کاغذ فرنگی آبی، خط نسخ، عناوین قرمز، شماره «۹۸۹۷» موقت.

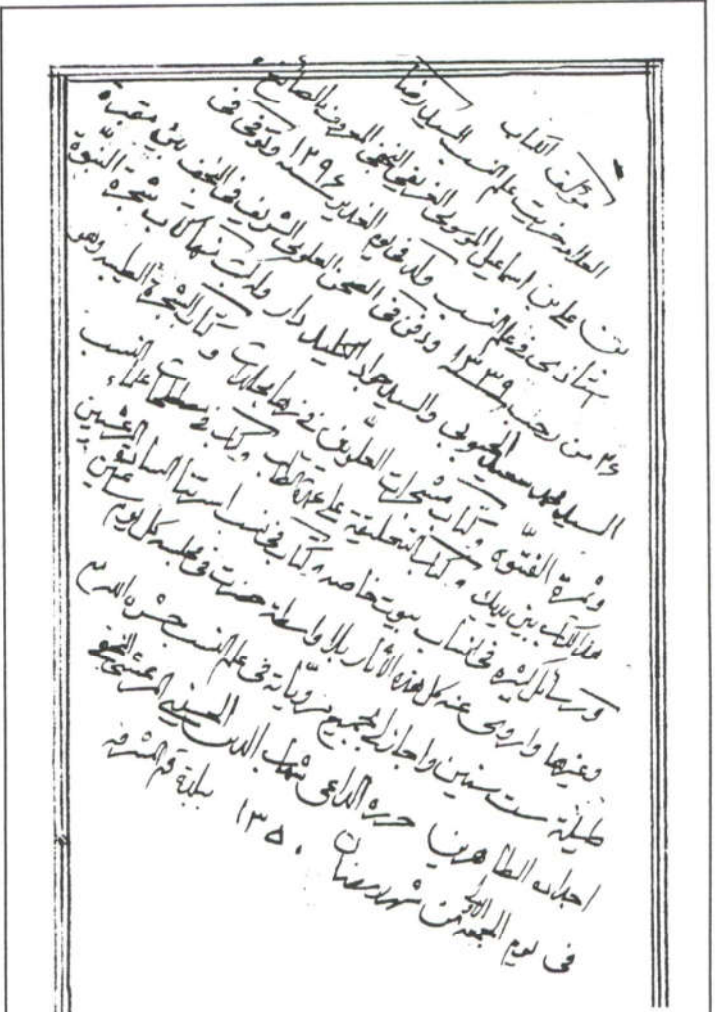
۳۴. اعتقادات شیخ صدوق به عربی. نسخه نفیس و کهن، کتابت در سده نهم هجری، خط نسخ، عناوین شنگرف، قطع وزیری، برگ آغاز و انجام افتاده است، لبه برگها را اندکی موربانه خورده؛ ولی به متن صدمه نزده است. شماره «۹۸۴۷» موقت.

۳۵. الکواکب الضیائیة فی شرح الزبده البهائیة، به عربی (جلد اول)، از یوسف بن محمد حسینی خراسانی از دانشمندان نیمه

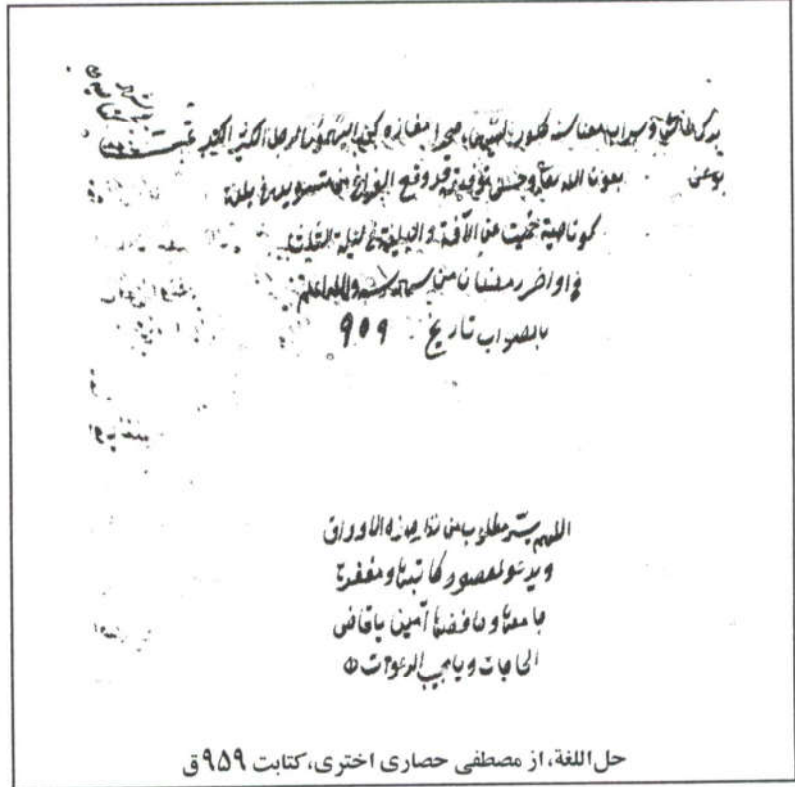
نخست سده سیزدهم هجری. این جلد را مؤلف در نیمه جمادی الآخر ۱۲۳۲ به پایان برده است. نسخه نفیس که چاپ نشده است. این نسخه را رحیم بن محمد شفیع حسینی در زمان مؤلف از روی نسخه اصل در سال ۱۲۳۲ قمری کتابت کرده است. برگ آغازین افتاده، خط نسخ ریز، عناوین شنگرف، قطع رقی بزرگ، شماره «۹۸۴۸» موقت.

۳۶. کتاب الترجمان المفتح لثمرات الکمامات البستان الجامع لاسماء جمیع الصحابة والتابعین والائمة الهادین از جمال الدین محمد بن احمد بن یحیی المظفر، به عربی. از کتب مهم و نفیس زیدیه، خط نسخ، عناوین قرمز، کتابت پنجشنبه شانزدهم محرم ۱۰۶۴ به خط نسخ حسن بن محمد بن عبدالله حوثی، قطع رحلی، نسخه مهم که چاپ نشده است. شماره «۹۸۳۱» موقت.

۳۷. کتاب الترجمان المفتح لثمرات الکمامات البستان شرح السامة فی فضل اهل البيت لصارم الدین ابراهیم بن محمد بن عبدالله بن هادی بن ابراهیم بن حسن بن حسن بن علی بن ابی طالب (ع). شرح از جمال الدین محمد بن احمد بن یحیی

دستخط حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی در باره کتاب استاد خویش

حل اللغة، از مصطفی حصارى اخترى، کتابت ۹۵۹ ق

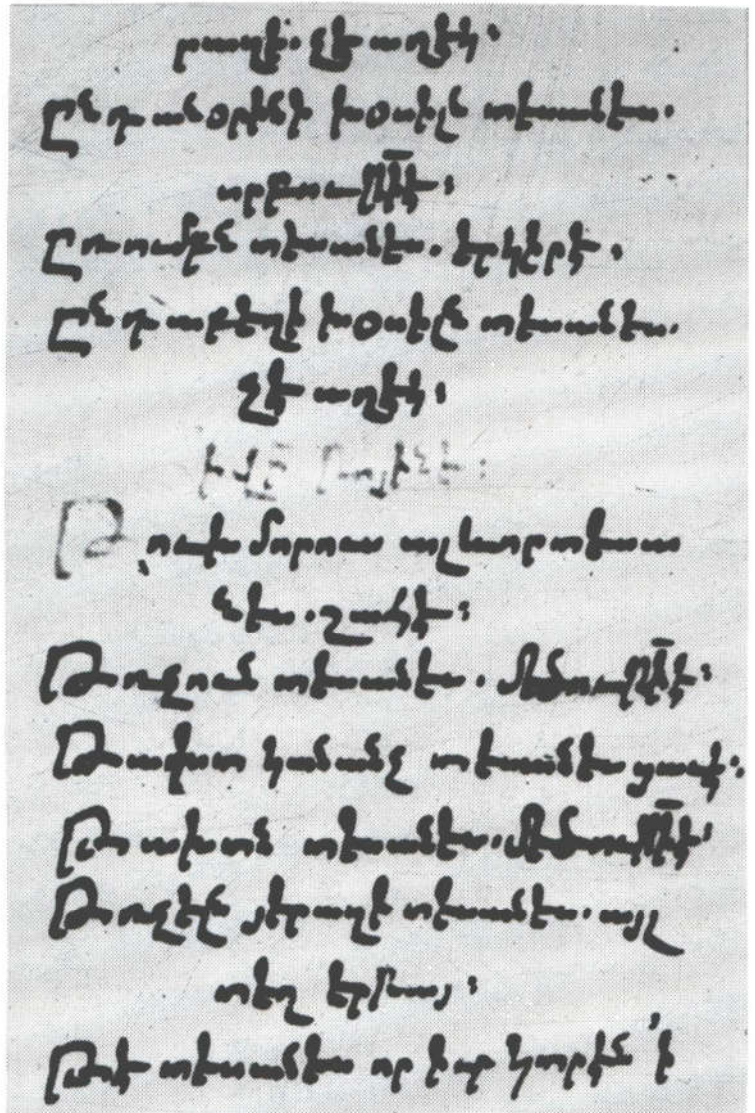
المظفر، عربی. نسخه نفیس دیگر که از روی نسخه مؤلف کتابت شده بخشی در سده دوازدهم و بخشی در سده چهاردهم هجری، خط نسخ، عناوین قرمز، نسخه بزرگ و مفصل و شامل اسماء صحابه و تابعین و الائمه السابعمین الهادین، شماره «۹۸۲۸» موقت.

۳۹. کتاب التدریبات الالهية في اصطلاح المملكة الانسانية، به عربی، از محیی‌الدین ابن عربی، نسخه نفیس، خط نسخ، کتابت سده یازدهم هجری، یک اجازه در یک صفحه به خط یکی از علمای ازهر قاهره نورالدین زیادی برای مالک نسخه محمد شمس‌الدین افندی کاتب دیوان صاحب‌الوزارة محمدپاشا که در سده یازدهم هجری نوشته است. قطع رقعی، عناوین شنگرف، شماره «۹۸۲۴» موقت.

۴۰. کتاب الدرّة الباهرة فی تصویر المعرفة الممكنة، به فارسی، در توحید و امامت، از سید ابوطالب بن ابی‌تراب حسینی خراسانی قاینی. او این اثر را در سال ۱۲۶۶ قمری نگاشته است. وی استاد مرحوم آیت‌الله حاج شیخ محمد باقر بیرجندی قاینی صاحب‌کتاب کبریت الاحمر و آثار بسیار دیگر بوده است. نسخه نفیس که چاپ نشده است. کتابت دوشنبه چهاردهم رمضان ۱۲۸۳، خط نسخ خوش عبدالرزاق الکزازی، عناوین قرمز، قطع جیبی، شماره «۹۸۲۰» موقت.

۴۱. تصحیح الفاظ دیباجة کتاب قاموس اللغة فیروزآبادی، به عربی، از شیخ سلیمان بحرانی. نسخه نفیس چاپ نشده و اصل به خط مؤلف در نیمه دوم سده سیزدهم هجری، خط نسخ، عناوین شنگرف، قطع وزیری، نسخه در سال ۱۲۸۸ قمری مقابله و تصحیح شده است. شماره «۹۸۰۳» موقت.

۴۲. بخشی از انجیل به زبان ارمنی قدیم، کتابت در ۱۶۰۹ میلادی، در تمام برگهای این نسخه اول هر سطر با یک حرف آغاز می‌شود؛ ولی در برگهای پایانی این ترتیب به گونه دیگر است. قطع جیبی، عناوین قرمز، شماره «۹۹۵۸» موقت.

بخشی از انجیل، به زبان ارمنی، کتابت ۱۶۰۹ میلادی

۳۸. مجموعه ۱. غرر التبشیر فی النذیر البشیر از سید یحیی بن محسن قیسی، به عربی؛ ۲. مصباح الشریعة و مفتاح الحقیقة، منسوب به امام صادق(ع)؛ ۳. الاسانید الحیویة فی الاحادیث التنبویة، امام یحیی بن حسین بن قاسم، به عربی، از کتب بسیار نفیس و نایاب زیدیه است، به جز رساله دوم، خط نسخ، عناوین قرمز، قطع وزیری، این نسخه چاپ نشده است. شماره «۹۸۲۹» موقت.